विश्वाची उत्पत्ती ध्वनीतून झाली आहे. ओम् हा तो मूळ ध्वनी. डोळ्यांना दिसणारा प्रत्येक नामरूपात्मक व रंगमय आकार हा ध्वनीतून निर्माण झाला. वर्णमालेतलं प्रत्येक अक्षर हे शक्तीगर्भ आहे. बीजाक्षरांच्या ठिकाणी ध्वनीलहरी व विशेष स्वरूपाची सामर्थ्यशाली कंपनं निर्माण करण्याची शक्ती असते. ही कंपनं मोजण्यासाठी आय कॅप(रिलीज मीटर) नावाचं अत्यंत आधुनिक उपकरण उपलब्ध आहेत. काही अक्षरसमूहांची त्यांच्या ठिकाणी असलेल्या ध्वनीलहरी निर्माण करण्याच्या सामर्थ्याचा विचार करून केलेली शक्तीगर्भरचना म्हणजेच मंत्र. आज्ञाचक्रात कुंडलिनी आल्यावर योगी-संत-भक्त ब्रह्मचैतन्याशी एकरूप होतात. त्या अवस्थेत त्यांना स्फुरणारे मंत्र, ग्रंथ, स्तोत्रं ही ईश्वराची निःश्वसित असतात आणि म्हणून ती अपौरुषेय मानली जातात. अशा स्तोत्र, मंत्र किंवा ग्रंथांच्या ठिकाणी त्यांच्या निर्मात्यांच्या विभूतीमत्वाची दिव्य वलयं निर्माण होतात. त्यामुळे अशा स्तोत्र-मंत्राच्या पठनाने व पारायणाने मानवी जीवनात नुसतं परिवर्तन न होता, मानवी जीवन सकारात्मक जगण्याचा चमत्कार घडू

महिमा संकटनाशन गणपती स्तोत्राचा

शकतो व त्यातलंच एक स्तोत्र म्हणजे संकटनाशन गणपती स्तोत्र होय.

श्रीगणेश हे ओमकाराचं प्रतीक आहे. श्रीगणेश हे ओमकारमय अतएव परब्रह्म आहे. सर्व विद्या व ज्ञान जिच्यात अंतर्भूत आहे अशी सरस्वती ही त्यांची भार्या, रिद्धी, सिद्धी या दोन्ही बाजूस दासी म्हणून उभ्या असून मूषक हे वाहन आहे. मूषक म्हणजे संकटं व अडथळे. त्यांचं निवारण करून बुद्धी व सिद्धी देणारं असं जे दैवत ते श्रीगणेश. श्रीगणेशाची मूर्ती ही ओमकार स्वरूपच आहे.

गणेशाची अनेक स्तोत्रं आहेत. हे स्तोत्र फक्त आठ श्लोकांचं आहे. नारदमुनींनी या स्तोत्राची रचना केली आहे. कोणतंही संकट येऊ नये व सर्व कार्यात यशप्राप्ती व्हावी व श्रीगणेशाचा आशीर्वाद प्राप्त करून घ्यावा एवढ्यासाठीच या स्तोत्राची रचना करण्यात आली आहे. या स्तोत्राला संकटनाशन गणेश स्तोत्र संबोधतात. अखंड २१ दिवस प्रत्येकी २१ वेळा पहाटे नाभीपर्यंत पाणी असलेल्या वाहत्या पाण्यात उभं राहून हे स्तोत्र म्हणण्याने ते त्वरीत सिद्ध होते. तसंच मनुष्याला विद्या प्राप्त होते व ज्याला आपलं शरीर तेजोमय किंवा कांतीमान करायचं असेल, त्यांनी शमीच्या वृक्षाखाली बसून ९ किंवा २१ वेळा २१ दिवस त्याचे पाठ करावेत. पुत्रप्राप्तीसाठी दुर्वांच्या सान्निध्यात बसून रोज २१ वेळा संकल्प करून ६३ दिवस या स्तोत्राचं पठण करावं.

मानवी शरीरामध्ये सात चक्रं कल्पिली आहेत. सर्वात प्रथम मूलाधार चक्र आहे. हे चक्र मानवाच्या लिंग आणि गुदद्वार यांच्या मध्ये असलेल्या शिवनीमध्ये आहे. या चक्राला चार पाकळ्या असून वं शं षं सं ही बीजाक्षरं त्यावर आहेत. या बीजाक्षरांचा जप केल्यास या चक्राला गती प्राप्त होते. या चक्राच्याभोवती प्रजननयोग्य ग्रंथी आहेत. त्या शुद्ध होऊन त्यातली विकृती नाहीशी होण्यास मदत होते. वं हे बीज पुरुषसंततीदायक आणि शं हे बीज सर्व मंगलता प्रदान करणारं आहे. शं या बीजाने मनुष्याला ज्ञान प्राप्त होतं. वं या बीजाने मनुष्याला सामर्थ्य प्राप्त होतं. म्हणूनच श्री गणेशाची बरीचशी नावं व या आद्याक्षरांवरून सुरु होतात. जसं वक्रतुंड, विनायक, विघ्नेश्वर, विघ्नहर्ता या शब्दांच्या उच्चाराने मूलाधार चक्रांच्या पाकळ्या कंपित होऊन एक प्रकारचा नाद तयार होतो. सर्व विश्व नादापासून तयार झालं आहे.

श्रीकपिल महामुनींच्या सिद्धांताप्रमाणे पुरुष व प्रकृती ही दोन मूलतत्त्वं असून त्यापासून सर्व विश्व निर्माण झालं आहे. त्यापैकी पुरुष हा अनादी, अव्यय अगर निराकार, अपरिमीत असून स्वतः काही न करता सर्व सृष्टीच आदिकरण आहे. सांख्यमताप्रमाणे प्रकृती पुरुषासारखीच अनादी आहे. प्रत्येक कल्पाच्या आरंभी ती पुरुषाच्या सहाय्याने स्फुरण पावू लागते. त्या स्पंदनापासून विश्वउत्पत्ती होते. म्हणून नाद हे सर्व विश्वाचं मूळ कारण होय. अलीकडच्या सिद्धांताप्रमाणे प्रत्येक आवाजाला आकार असतो. नुसत्या विचारावर आत्मशक्ती केंद्रित केली तर त्यांच्या स्पंदनापासून देवादिकांसारख्या मूर्ती प्रत्यक्षात आणता येतात. स्पंदनं म्हणजेच अनाहत नाद. मंत्रापासून कंपनं उत्पन्न होऊन ती विशिष्ट कार्य करू शकतात.

या स्तोत्रात श्रीगणेश यांच्या बारा नावांचा उल्लेख आहे. या प्रत्येक नावाला एक विशिष्ट अर्थ असून त्या त्या नावाच्या उच्चाराने कशा प्रकारची फलद्रुपता होते, याचं वर्णनही यातच आहे. तसंच ही स्थळंदेखील उपलब्ध असून त्या त्या स्थळी जाऊन या श्री गणेशाची उपासना केल्यास त्वरीत फलप्राप्ती होते. समर्थ रामदास स्वामींनी या स्थळांचा शोध घेऊन त्यांची निश्चिती केली आहे.

१. वक्रतुंड- चेन्नईत कन्नापूर इथला गणपती
२. एकदंत- कोलकाता इथला गणपती
३. कृष्णपिंङ्गाक्ष- कन्याकुमारी
४. गजवक्त्र- भुवनेश्वर(ओरिसा)
५. लंबोदर- गणपतीपुळे, रत्नागिरीजवळ
६. विकट- ऋषिकेश
७. विघ्नराजेन्द्र- कुरुक्षेत्र
८. धूम्रवर्ण- ल्हासा, तिबेट
९. भालचंद्र- धनुष्यकोडी
१०. विनायक- काशी, धुंडीराज
११. गणपती- गोकर्ण महाबळेश्वर-द्विभूज गजानन
१२. गजानन- हिमालयात पांडुरकेसर, गौरीकुंडाजवळ

संकटनाशन श्रीगणपतिस्तोत्र

॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ नारद उवाच ॥
प्रणम्य शिरसा देवं गौरीपुत्रं विनायकम् ॥
भक्तावासं स्मरेन्नित्यमायुः कामार्थसिद्धये ॥ १ ॥
प्रथमं वक्रतुंडं च एकदन्तं द्वितीयकम् ॥
तृतीयं कृष्णपिङ्गाक्षं गजवक्त्रं चतुर्थकम् ॥ २ ॥
लंबोदरं पंचमं च षष्ठं विकटमेव च ॥
सप्तमं विघ्नराजेंद्रं धूम्रवर्णं तथाष्टमम् ॥ ३ ॥
नवमं भालचंद्रं च दशमं तु विनायकम् ॥
एकादशं गणपतिं द्वादशं तु गजाननम् ॥ ४ ॥
द्वादशैतानि नामानि त्रिसंध्यं यः पठेन्नरः ॥
न च विघ्नभयं तस्य सर्वसिद्धिकरं प्रभो ॥ ५ ॥
विद्यार्थी लभते विद्यां धनार्थी लभते धनम् ॥
पुत्रार्थी लभते पुत्रान्मोक्षार्थी लभते गतिम् ॥ ६ ॥
जपेत् गणपतिस्तोत्रं षड्भिर्मासैः फलं लभेत् ॥
संवत्सरेण सिद्धिं च लभते नात्र संशयः ॥ ७ ॥
अष्टभ्यो ब्राह्मणेभ्यश्च लिखित्वा यः समर्पयेत् ॥
तस्य विद्या भवेत्सर्वा गणेशस्य प्रसादतः ॥ ८ ॥
॥ इति श्रीनारदपुराणे संकटनाशनं नाम श्रीगणपतिस्तोत्रं संपूर्णम् ॥

सार्थ संकष्टनाशन गणेशस्तोत्राचा मराठी अनुवाद

नारद म्हणाले,

- भक्तांच्या सर्व इच्छा पूर्ण करणाऱ्या गौरीचा पुत्र विनायक याच्यापुढे मस्तक नम्र करून त्याचं नित्यस्मरण करावं.
- पहिलं नाव वक्रतुंड, दुसरं विनायक, तिसरं कृष्णपिंङ्गाक्ष आणि चवथं गजवक्र.
- लंबोदर हे पाचवं नाव, सहावं विकट, विघ्नराजेन्द्र हे सातवं आणि धूम्रवर्ण हे आठवं नाव.
- नववं भालचंद्र, दहावं विनायक, अकरावं गणपती आणि बारावं गजानन.
- या बारा नावांचं सकाळ, दुपार आणि संध्याकाळ अशा तीन वेळी सर्व सिद्धी देणाऱ्या प्रभूचं जो चिंतन करतो, त्याच्यासमोर कोणतंही विघ्न येत नाही.
- विद्येची इच्छा असणाऱ्याला (या योगे) विद्या, संपत्तीची इच्छा असणाऱ्याला संपत्ती व पुत्राची इच्छा असणाऱ्याला पुत्रलाभ आणि मुमुक्षुला मोक्ष प्राप्त होतो.
- हे गणपती स्तोत्र जो कोणी नित्य पठन करेल त्याला सहा महिन्यांत वरील लाभ होईल व एक वर्षभर जो कोणी हे स्तोत्र पठन करेल त्याला सिद्धी प्राप्त होईल, यात मुळीच शंका नाही.
- हे स्तोत्र लिहून आठ ब्राह्मणांना जो कोणी समर्पण करेल तो गणपतीच्या प्रसादाने सर्व विद्यावान होईल.

– डॉ. तुषार यशवंत सावडावकर
वास्तुतज्ज्ञ